

27.ledna 1971.

Vladimír Iljič Lenin:

Stát je silný tehdy, když nasy všechno vědí,
mohou všechno posoudit
a dělají všechno uvědoměle.

FAKTA

PŘIPOMÍNKY

UDÁLOSTI

Vydavatelská samoobsluha v nákladu, který určují sami čtenáři podle toho, kolikrát tento měsíčník rozmnoží. Pamstajte, že fakta zůstávají fakty a v historii platí i po letech, byť se k nim přijalo třeba šestero usnesení.

Rok 1970 skončil milostí. Milostí v Burgosu, milostí v Lebingradě, paradoxně spojenými. Milostí také v Camiri, kde osvobodili Régise Debraye. Ale černá americká filosofka Angela Davisová, které hrozí smrt před kalifornským tribunálem, nám připomínámže ve světě, v němž trvá válka ve Vietnamu, nebylo vůbec dosaženo úcty k životu.

A je třeba také myslet na desítky let vězení, které hrozí mladým Baskům, kteří chtějí být Basky. A Židům v SSSR, kteří chtějí být Židy. Je možné odmítat prostředky, kterých používají, aby to manifestovali, ale ve světě, v němž žijeme, který je světem nezávislosti národů, potvrzení kultur, národní identita se měří vším, co ji spoutává nebo popírá. Rozmach hnutí je takový, že vyvolává regionální renesanci v národech, které nedávno konstituovaly. Je přirozeností frankismu, že spočívá na četnicích. Naproti tomu to nemůže být v žádném případě podstatou socialismu.

Právě v tom nás toto drama zasahuje nejzřetelněji, jako kdyby přečnívalo z minulosti do budoucnosti, do naděje. Víme, jaké riziko na sebe vzali katalánští intelektuálové, kteří vydali Manifest v Montserratu. Ale do konce sná to se nemůže stát v umlčeném Československu, o němž je třeba říci, že zprávy odtud nás informují o duchovní Bisffe, kterou předpověděl Aragon. Systematická destrukce pražské university, nezaměstnanost nebo nucení k fyzické práci, považované režimem za degradující, nabyly v roce 1970 záměru zbavit inteligenci možnosti jakékoli tvůrčí práce a zasáhli československou intelektuální identitu. To také nemůže být podstatou socialismu!

Před 14ti lety polský filosof Leszek Kolakowski napsal:

"Řekneme vám co je socialismus. Ale nejdřív vám musíme říci, co socialismus není. To je otázka, o níž jsme kdysi si mysleli, něco zcela jiného, než co si myslíme dnes.

Nuže: socialismus není;

Společnost, v níž člověk, který nespáchal zločin, čeká doma na policii.

Společnost, ve které je zločincem bratrem, sestrou, synem nebo ženou zločince být.

Společnost, ve které je člověk nešťasten, protože říká co si myslí a jiný šťasten, protože neříká co si myslí.

Společnost, kde je člověku lépe, protože nemyslí vůbec.

Společnost, ve které je člověk nešťastný, protože je Žid, a kde jiný se cítí lépe, protože Žid není.

Stát, jehož vojáci pronikají první na území jiné země.

Stát, kde ten, kdo opěvuje vedoucí činitele je v lepší situaci.

Stát, kde je možno odsoudit člověka bez soudu.

Společnost, ve které se vedoucí činitelé, jaenují sami do vedoucích funkcí"

Následuje asi 50 dalších příkladů, aby se došlo k tomuto závěru:

"To je tedy první část. Ale nyní pozor, řekneme vám, co socialismus je.

Nuže: socialismus je dobrá věc".

Že podobný text od r. 1956 nás jen znepokojuje. Socialismus může být něčím, co existuje pozitivně pro ty, kteří bojují proti kapitalistickému vykořisťování pouze tehdy, plnili své sliby, když má státní moc.

Myslíme v tomto roce na století Komuny, že socialismus je tou dobrou věcí, o níž hovoří Kolakowski. Myslíme, že pouze z něho může vyjít světový pokrok a např. i skutečnější lidský smysl těch kulturních a národních identit, probouzejících se na celé planetě.

Proto nejvýznamější přání bude, aby rok 1971 přinesl události, které umožňují říci: socialismus vidíte je.....

Není to přání netrpělivé nebo neskromné. Rok 1971 není pouze začátkem nového roku, je také začátkem nového desetiletí první generace, které bude, v r. 2000 méně než 30 let.

~~MYSLIM~~

P o l s k o s t r a š í : najednou je sjezd KSČ na pořadu dne. Na fotografii z nedávného jednání Čsl a Polské stranické delegace v Praze se Biřák, Husák, Štrougal i Gierek vesele smějí; v Československu i v Polsku je zřejmě plno legrace. Orgány, o nichž se tradičně říká, že se svírají úzkostí, není na snímku vidět.

25. ledna zatímco Gierek vyhověl skoro ultimativnímu požadavku dělníků loděnic, kteří chtěli osobně mluvit s prvním tajemníkem PZPS na svých pracovištích /Gierek do 2hod. v noci diskutoval ve Štětíně a pak přijel do Gdaňska / prosil Husák v Moskvě o dovolení svolat uračeně IVX. sjezd, samozřejmě, že ne mimořádný, ale konsolidovaný a samozřejmě, že ne s právoplatně zvolenými delegáty /ti jsou již většinou ze strany vyloučení/, ale s jinými, kteří se "osvědčili", kteří byli "internacionální", /ovšem v tom správném směru/, kteří jsou "jádro", kteří nebudou dělat potíže.

Proč takový spěch se sjezdem, s kterým se tak rychle nepočítalo? Hlavní důvod: hospodářská situace, stále více konsolidovanější republiky se rychle blíží polské úrovni, a to je nebezpečí, že Češi a Slováci by mohli na ni také "polsky" reagovat. Ohromný ohlas, který vyvolal v ČSR odpor polské dělnické třídy proti organisovanému zbídačování, začíná strážit i na nejvyšších místech v Praze. A tak Husák dosti překvapivě na poradě okresních a krajských tajemníků začátkem druhé poloviny ledna položil otázku: Stačily by organisace strany politicky a organisace zabezpečit IVX. sjezd tak, aby mohl být svolán 27.V.1971 tedy za 4 měsíce?

Husák nemá iluze o autoritě současného UV. Řekl o něm, už na zasedání UV KSČ 31.VIII.1968, /když byl rozhodnut prosazovat svůj současný kurs: bylo to již po jeho vystoupení na mimořádném sjezdu KSS/, když odpovídal Vilémovi Novému na námitku proti koptovaným: " Proč se koptují noví lidé do tohoto UV ? Někteří soudruzi to nadhodili... Pravděpodobně proto, že značná část členů tohoto UV má fantastickou důvěru mezi členstvem strany, ne? Nestojí otázka tak, že celá řada lidí na vysokých postech absolutně ztratila důvěru členských mas a národa ? Je to pravda, nebo je to výmysl ? Jak máme získávat 1.600.000 komunistů a 14 milionů lidí, když sedí v tomto orgánu značná část lidí, kteří ztratili politický kredit ? To je smysl koptace, když nemůže být z různých důvodů sjezd dnes..... Jaký je to tedy hybrid ? Tu hybridní část na tom tvoří něco jiného, ne to, co se koptuje. To je myslím čistější zrno !"

Každý rozumný člověk se musí pod tímto prohlášením podepsat. Husákovy činy se ovšem už za pár měsíců příkře rozešly s jeho slovy: koptované dal většinou vyloučit, spojil se s těmi, co ztratili důvěru. Teď však důvěru potřebuje. Domnívá se, že výměnou aspoň části zprofanovaného UV /kolik mu v Moskvě dovolí odepsat?/ získá oddech, bude moci svést hospodářské neúspěchy na odstraněné, zdiskreditované funkcionáře, a vyvolá iluzi, že konečně začíná podnikat něco pozitivního.

Ono je už těžké svádět nedostatek vepřového na Borůvku, který už není přes dva roky ministrem zemědělství a každé slušné prase vyrostlo přece za pár měsíců - a také je těžké strákat Šikovi do bot skutečnost, že na jatka přichází méně dobytka, musí se omezovat výroba konserv a začátkem léta, není dříve se dočkáme nové kalamity s masem. Také neustále zdůrazňované úspěšné plnění plánu vypadá trochu jinak, když se na ně podíváme zblízka. Ředitel z dolu v Handlové 8.12. oznámil, že splnil plán s velkým nadšením, protože pracovali 35 sobot a 12 nedělí navíc, což dáno dohromady znamená 47 pracovních dní navíc. Bez těchto přesčasů by handlovští horníci splnili svůj roční plán někdy v polovině února tr, nemluvě už o ceně uhlí, které takto přijde hodně drahé.

Polsko, které hrozilo hromadným výbuchem, přešlo do stavu pokojného očekávání a podstatného zmírnění situace už pár hodin po změnách ve vedení strany. Husákovi jde o to, takový stav vůbec nepřipustit.

Schválili-li v Moskvě konání sjezdu, vytvořili tím zajímavou situaci, která znovu prověří čestnost plnění dohod a závaznost sovětských slibů.

V bodě č. 3. Moskevského protokolu se přikazuje:

"IVX. sjezd KSČ bude svolán po normalisaci situace ve straně a v zemi." Svolání sjezdu by tedy znamenalo, že Brežněv a druhové považují ČSR za normalisované. Normalisací se v podstatě myslí zabezpečit vedoucí roli strany a odvrátit jakousi pozysanou hrozbu socialismu.

V bodě č. 5. téhož protokolu je závazek: "Jakmile pomine hrozba socialismu v ČSSR a bezpečnost země socialistického společenství, bude proveden po etapách odchod spojeneckých vojsk z teritoria ČSSR"

Husák už mokrát o svých úspěších normalisace hovořil. Věří mu to v Moskvě? a budou plnit dohodu?

V resoluci mimořádného sjezdu KSS, jehož legalita je nepochybná, a jehož usnesení může zrušit jen další sjezd a ten se nekonal, se praví: "Komuniké z Moskevské porady zahrnuje aj příslib odchodu armád Varšavské smlouvy, čo je jednou zo základných požiadaviek normalisácie nášho vnútropolitického života a smeruje k procesu obnovenia suverenity našej republiky." Tak uvidíme.

Svolání sjezdu by v sobě zahrnovalo potřebu nových voleb. I v NV je mnoho zdiskreditovaných lidí a další tam v posledních měsících ještě přišli. Poslanci obnovených KNV na Slovensku, jak se leskavě říká, jsou zatím voleni, "nepřímou volbou". Bude-li se konat sjezd, měly by se na podzim konat i volby.

Budou také lakmusovým papírkem, který ukáže, co Husákovi znamená slovo "demokracie", zatím po dubnu 1969 znělo vždy z jeho úst jenom v uvozovkách.

P o l i t i c k é p r o c e s y - přece jen?

Před rokem byli zatčeni tři desítky studentů a mladých dělníků, označených za trockisty. Jejich největší vinou bylo, že usilovali o záchranu dobrého jména socialismu, přes šokující otřes, kterého se revoluční myšlenka dostala srpna 1968. I když někteří byli propuštěni zatím na svobodu, 16 mladých lidí, obviněných z usilí založit Revoluční socialistickou stranu, zůstává víc jak rok bez soudu ve vězení. K výročí jejich zatčení došlo ve Francii provolání Sartra a jiných pokrokových kulturních činitelů. V příštím čísle se pokusíme přinést výtah aspoň z něho. Mezi zatčenými je Jaroslav Suk, Jaroslav Bašta, Egon Čierný, Petruška Šustrová a student filozofie Frolík, kterému hrozí ve vězení ztráta zraku. Na vážný stav zdravotní Jana Frolíka, držence v ruzyňské věznici, a na to, že je mu odpíráno léčení upozornili v listopadu 1970 dopisem I. tajemníka UV KSČ Václav a Jan Vlkovi a Jan a Karel Šlingovi. Psali: "Opět zde máme lidi, kteří jsou vězněni za své politické názory. Opět je s nimi tvrdě a nelidsky nakládáno. Opět se nemocný nemůže ani dovolat lékařského ošetření. Myslíte si, že v tomto světle obстоjí Vaše tvrzení a nelidskosti tzv. kontrarevoluce v r. 1968? Nejenom že za obrodného procesu nebyl nikdo vězněn, to zcela jistě víte jako místopředseda vlády z oné doby, ale nikdy nebylo používáno proto protivníkům obrodného procesu takových prostředků, jakých používáte Vy".

Nyní přišla nepřímá odpověď: S. úpra má být trockistická skupina mládeže postavena před soud.

xxx

Další proces se chystá se skupinou lidí zatčených v létě 1970. Tento proces má dokázat široké spiknutí a proto jeho aktéři byli vybráni tak, že do této konstrukce zapadli: Hubert Stein a jeho družka Milena Kubissová, jsou Židé a pracovali zaholandském a francouzském velvyslanectví. Alois Poledňák byl významným politickým činitelem v Národním shromáždění, býval generálním ředitelem Čs. filmu a předsedou parlamentního kulturního výboru - přes něho se budou hledat nitky k neposlušné kulturní frontě. Jaroslav Šedivý byl pracovníkem ústavu mezinárodní politiky a ekonomie toje styk se zahraničím.

Plk. Čeřenský, bývalý západní voják, bude obviněn z organisování špionáže a spiknutí v armádě a jeho žena, kterou odvezli přímo z nemocničního lůžka do vězení, pracovala v úřadu předsednictva NS - hle spojení na činitele obrodného procesu. Z těchto zatčených byl v sobotu 23. ledna propuštěn J. Šedivý, zdá se, že proces je za dveřma.

xxx

Neustále se mění žaloba proti gen. Prchlíkovi, který je vyšetřován už od r. 1969 na svobodě. Žalobci nemají lehkou práci, protože Prchlík se ničeho nedopustil; vojenská problematika však dává celému případu hrozivé rysy a v tajném procesu mohou napovídat všelijaké pohádky.

HORKÉ DNY V ZIMNÍM POLSKU.

Dějiny soci. zemí poskytují spisovatelům historických románů tak bohatou látku k napínavým románům dějům, jakou jen stěží najdou jinde. To co se děje v Polsku nebylo ještě oficiálně ideology prohlášeno za kontrarevoluci, přestože na rozdíl od ČSSR tam hořely stranické budovy, střílelo se, stávkovalo, jednalo se západním Německem a bylo mnoho mrtvých. Tato laskavost soc. sousedů ovšem ještě nic neznámá - jejich touha po internacionální pomoci mohla být bržděna poněkud fiaskem, jehož se dožili před dvěma léty v Československu, nebo nečekanou prudkostí odporu polského lidu, jehož potlačení nemohlo být tak rychle zorganizováno; také touha sovětských vůdců předstoupit před svůj březnový sjezd s obrazem konsolidovaného tábora možná odsunula intervenci na pozdější dobu. Je však také možné, že v. 1971 už nelze jednat tak jako v r. 1968 a je nanejvýš pochybné najít během tak krátké doby pochopení pro tvrzení, že dva slovanští bratři byli posedlí kontrarevolucí.

Rákal-li se o československém jaru, že je jenom výrazem nutných změn, k nimž dříve či později budou muset přistoupit i ostatní social. země, nebudou-li chtít zahynout v proude se rozvíjejícím světě. Polsko to jen potvrdilo. Ti, kteří tlačí ze všech sil u nás kolo dějin zpět, si musí uvědomit, že jednají proto vývoji, že všechny jejich zoufalé akce jsou reakcí v tom nejzřetelnějším slova smyslu a že činí medvědí službu i samému Sovětskému svazu, když mu falšováním našeho vývoje nepomáhají uvědomit si včas nutnost potřebné změny. Zadržet proud historie se ještě nikomu nepodařilo. Podařilo se nanejvýš to, že nahromaděná energie potom smetka překážky daleko brutálněji a bezohledněji. Se zlomyslným zadostiaciněním čte čsl. občan surové útoky na naši vlast - mezi tím pohřbenou - ekonomickou reformu a na Šika, jak byly zveřejněny v druhé polovině v r. 1968 v měsíčníku Nowe drogi. V jednom z dodatečných argumentů na odůvodnění invase psal S. Albinowski v článku "Model slabosti a nedůslednosti" o československu: "Za této situace by realizace zmíněných modelových koncepcí vyvolala neopodstatněné disproporce v úrovni mezd, neboť dělníci zaměstnaní v moderních závodech by vydělávali o mnohem více, než v podnicích s horším technickým zařízením. Tím by byla narušena hlavní zásada socialismu - rozdělování důchodu podle práce - a vznikl by zdroj neustálých konfliktů v lůně dělnické třídy, jejichž jednotu je politickým základem socialistického pořádku.

Pominemeli zkreslení S. Albinowského musíme se obdivovat jeho sebevědomí, s nímž se distancoval od nutných změn v ekonomickém modelu u nás. Předpovídal nám neustálé konflikty, ale výsledkem je několik desítek mrtvých a stovky raněných - nikoliv u nás, ale v Polsku, při jejich "modelu síly a důslednosti".

Ne každý byl ovšem tak naivní jako Albinowski a sám fakt, že Gierek odmítal souhlasit se zvýšením cen - a když neuspěl, přestal chodit už začátkem prosince na schůze politbura - ukazuje, že si někteří byli vědomi hrozící katastrofy. Je ještě brzy na zjištění, zda byli vedeni sbahou zachránit dosavadní přežilý model, či zda jsou si vědomi nutnosti jeho změny. Je také brzy na hodnocení jednotlivých aktérů: i ti, kteří jsou v minulosti známí jako dogmatici, mohli být osvíceni - i když se tak děje zřídka - a ti, kteří kdysi figurovali jako symboly renesance hautí,

mohli vylouznout do konservativních bot. Proto musel odejít Gomulka a to možná příčinou, že Moczar je - nebo zatím zůstává - v novém předsednictvu PSDS.

Když Gierek opustil politbiro, nevrátil se do Katovic, kde působil jako vojvodský tajemník, ale uchýlil se do Legionowa, nedaleko Varšavy, pod ochranu jednotky vnitřní stráže, která je tam umístěna. Zdá se, že tuto ochranu organizoval Moczar, šef bezpečnosti, 14. prosince, ihned po oznámením zvýšení cen začal Gomulka sopit a ztratil nad sebou vládu. Šefem strany se stal fakticky Kliszko, který vydal údajně stranický příkaz ke střelbě do demonstrujících. Gomulka, prosazující zvýšení cen, nečekal prudký odpor dělníků; jeho nervový systém neunesl přicházející zprávy o střetnutí. Na polském pobřeží mezitím vznikly stávkové výbory a stávka, ale i koordinační výbory, které udržovaly vzájemný styk mezi závody a samovolné dělnické milice, které v některých místech převzaly samy ochranu pořádku a nedovolily policii vůbec příchod. Ve Štětíně došlo k diskusím a nastoupenými vojáky - byly stejné jako naše diskuse se sovětskými vojsky v prvních okupačních dnech 1968. Poláci však byli úspěšnější; zatím co u nás zastřelili Sověti přes 80 lidí /jediné oběti kontrarevoluce/, polští vojáci se přidali ve Štětíně na stranu dělníků.

Ve čtvrtěk 17. prosince oznámil Cyrankiewicz v rozhlase a TV "rozhodná opatření" a dodal, že je 6 mrtvých. Na pobřeží se však už 3 dny střílelo do pracujících. Den před tím žádal o pomoc sovětských vojsk i nemocný Gomulka. Není jasno, zda Brežněv nechtěl pomoc poskytnout, či zda na to neměl čas. Ve čtvrtěk večer Gierek s některými lidmi z bezpečnosti dal hlídat některé Gomulkovy příznivce a donutil je vlastně držet se v domácím vězení. Byli mezi nimi i Kociolka a Kopa. V pátek dal Gierek přivést členy politbira a oznámil jim, že dal svolat ÚV na němž budou Jaczuk, Kliszko, Streleczi a Spichalski vyhozeni z funkcí. Nikdo z nich se nezmohl na odpor. Kopa a Babiuch svolali ÚV, které pod dojmem události schválilo všechny změny, jak je Gierek navrhl. Na jeho stranu se zřejmě na poslední chvíli přidali i Kopa a Koczierek. S napjetím se čeká svolání ÚV. Někteří si přejí, aby zasedání bylo svoláno až po delší době, obávají se, že konservativci mají silné posice a že zabrání reformám. Jiní naopak myslí, že ÚV by měl rychle reformy posvětit. Otázka ovšem je, zda nové vedení vůbec nějaké základní reformy chce, zda mu nejde jen o nápravu do očí bijících hloupostí, pramenících z diletantství minulého vedení.

Po prvním uspokojení dělníků, vyvolaném odchodem Gomulky, žádá nyní dělnická strana záruky. V pobřežních městech, ale i jinde, probíhá celá serie krátkých stávek, dělníci žádají odchod Koczielka/byl sekretářem v Gdaňsku/ a Cyrankiewiče/viní ho z vydání vládního rozkazu ke střelbě/, Moczara /jako velitele bezpečnosti, která surově řádila/, Logu-Sowientského /že zdiskreditoval odbory - byl mezi tím už vyměněn/ a Jendrychowského /12let odpovědný za hospodářské plánování/. Dělníci v Gdaňsku a Štětíně si také vynutili zveřejnění seznamu obětí, jejichž počet se oficiálně zdráhavě, ale neustále zvyšuje. Po původně 6ti mrtvých, dalších "více než 10 mrtvých" a pozdějších 41 mrtvých se ukazuje - jsou-li čísla konečná - že jen v trojměstí je 28 mrtvých a ve Štětíně dalších 16 a že jsou mezi nimi ženy a děti. V nemocnicích leží stovky raněných - sázný plyn zvláště ního složení poškodil plíce, byl asi s tímto cílem vyroben, aby socialistický stát mohl své socialistické občany po demonstracích snáze identifikovat. Přirozeně, že toto všechno vyvolalo u západních komunistických stran zděšení - jak mohou s klidným svědomím protestovat proti přehmatům kapitalistické policie, která jsou v tomto srovnání něžnými hrátkami. I ty strany, které by chtěly narůstající rozpory v komunistickém hnutí smést tiše ze stolu to vyvedlo z letargie, ~~nikdy~~ nebylo lze mlčet - proto ta vlna protestů odsuzujících prohlášení, veřejně ohlášených oznámeních, že věc bude pravdivě vysvětlena. Chtě nechtě připomenulo také Polsko osud Československa. Ti, co považovali náš konflikt pouze za spor mezi Dubčekem, Krieglem, Smrkovským na jedné a Brežněvem, Kosiginem, Biľakem, Indrou a Husákem na druhé straně, najednou vidí, že kořeny sporu jsou hlubší, základní a neomezují se jen na ČSSR.

Nové vedení polské chce přirozeně klid. Proto pro prvních pokusech polských novin, začít psát o problémech otevřeně, zasáhla opět cenzura. Z ústředního tisku, co se děje, ba ani co se dělo v Elblongu nebo v Poznani, natěž na pobřeží. To je dovoleno - a také jen v omezené míře - pouze místním novinářům. Jejich přístup do Varšavy se zastavil. Proto dalšími důležitými požadavkem z továren je právo na informaci a neustálé bombardování politbyroa resolucemi, aby rozhlas, TV i tisk přinášely objektivní zprávy z celé země. Politbyro zatím odolává, avšak dělnické delegace se vzájemně navštěvují a informace získávají. Vznikají koordinované dělnické výbory. Pod jejich tlakem musela odejít celá řada dalších místních i vojvodských tajemníků strany. Dělníci žádají rotaci kádrů a trvají na výměně všech, kteří nenašli společný jazyk s dělnickou třídou.

Ústřední polský tisk, jak již řečeno, tyto požadavky bagatelisuje, ale dostává tak Polsko do situace, kdy má být nejednou velmi překvapeno. To si uvědomují dokonce, lépe i v cizině a Unutá proto polemizuje s tvrzeními polské Trybuny Ludu. Píše, že s tím, jak ubíhají dny, dělníci na severu pochybují stále více o novém slíbeném stylu stranické práce; zatím se nijak významně neprojevuje a slíbené informace a odpovědi chybí.

Diskuse v gdaňských docích.

15.1.71.

Zvl.korespondent L'Humanité Jacques Coubart

..... práce v docích opět začala, ráno jsem se tam sešel s dělníky, kteří před měsícem rozpoutali stávkou. Přesto však výroby dosud nedosahuje obvyklého rytmu, protože pokračují diskuse, jejichž cílem je přijít na kořen mechanismu, který vedl k tragickým událostem. Více než kde jinde v Polsku zůstávají právě tedy hluboce zakotveny v myslích.

Když člověk vychází z hlubokého nádraží, vidí budovu, zčernalou nedávným požárem - sídlo vojvodského výboru PSM. Jinde se pozala stopy požáru odstraňují. Vypleněné krámy mají dnes nové výklady a jsou naplněny zbožím. Avšak všude ve městě jsou lidé pod dojmem šoku, který způsobilo střetnutí, jehož výsledkem bylo 41 mrtvých. Kolují tu nejšílenější pověsti, takže dnešního rána vojvodské noviny "Głos wybrzeża" zveřejnily na své první stránce rubriku "Je pravda, že....., která odpovídá na všechny paniky. "Je pravda, že delegace dělníků Leninových závodů, která se odebrala na vojvodský výbor strany aby předložila jejich požadavky, byla zatčena? - Ne," odpovídají /pozn-bohužel, ne zcela pravdivě/ noviny, které události líčí v pravdivém světle, jak jsem se sám na místě přesvědčil.

Tato přímá odpověď na otázky v novinách odpovídá požadavkům pracujících. Ti žádají, aby tisk bez zpoždění přinášel informace o životě země. Noviny v Gdaňsku jsou zatím vyjimečným příkladem v tomto směru - publikovaly již 28. prosince úplnou zprávu o stávkách a manifestacích, hodinu po hodině, od pondělka 14. prosince /pozn: toto číslo se nyní prodává v Polsku jako bestseller až za 500 zlotých za kus/.

14. prosince

To pondělí se totiž před sídlo vojvodství dostavili - a to byla první manifestace - dělníci ze závodu Lenin v montérkách a čepicích a nesli číslo své dílny. Bylo jich asi 3.000 /z 16.000 dělníků zaměstnaných ve všech docích/. Zpívali Internacionalu a hymnu Lidové gardy /odbor.org. řízená komunisty/.

Dva tajemníci okresního výboru strany se zarbě pokoušeli zmocnit se slova. "Dialog mezi námi byl přerušena už dávno", řekl mi jeden ze stávkujících. "Po řadu let už nás neposlouchali".

To mi potvrdil i první tajemník stran. výboru v závodech Lenin, Jerzy Piekowski. Výbuch hněvu 14. prosince vytvořil takový smutek, že byly otevřeny dveře k těžkým násilnostem, jakým byl i požár sídla vojvodského výboru. Jestliže v žádném okamžiku tyto nepokoje nedostaly charakter kontrarevolučního hnutí, jsou vysvětlené hněvem, který byl vyvolán odmítním požadavků dělníků a tím, že byrokratický organizmus nehrál tu roli, kterou má hrát strana. "Byli jsme překvapeni zvýšením cen", řekl mi pracující dílny K2 v Leninových docích. "Nikdo se nás neptal na náš názor". Pouze vedení stran. organizací bylo 12.XII. informováno dopisem ÚV o zvýšení, které měl výnos úředně oznámit nazí tří.

V diskusích, které následovaly, se všichni, kdož vystoupili na schůzích strany - s výjimkou Stanisława Kociolky, člena ÚV /pozn: ten také napřed obhajoval zákrok milice/ - vyslovili proti těmto zvýšením a proti metodám, které byly uplatňovány, aby toto zvýšení bylo uskutečněno. Tyto kritiky byly předány politbyru, avšak neměly žádný vliv na zasedání ÚV 14. prosince, kde dokonce nepadla ani zmínka o prvních incidentech v Gdaňsku.

P ř e r u š e n ý d í a l o g .

Tak byl, jak je vidět - přerušena dialog uvnitř strany. /pozn: a jakpak je to u nás?/. Direktivy šly dolů, ale kritiky a požadavky nešly nahoru. Mimochodem "mnoho věcí bylo připraveno jen se členy strany" /v Leninových docích jich je 3100/, jak mi řekl Jerzy Pinkowski. "Informace nebyly dostatečné. připomínky, které v základních organizacích byly pronášeny, zůstávaly bezvýsledné. Rozk od roku se dělníci a lidé angažovaní stále více přesvědčovali o tom, že je zbytečné zasahovat."

Čtyřicátník Pinkowski, s obličejem zbrázděným vráskami, svářeč v docích, patří ke generaci, kterou vytvořilo nové Polsko. Vstoupil do závodu v r. 1950 a téhož roku vstupuje do strany, chodí do večerní školy, dělá maturitu, studuje na vysoké škole politické a získává svůj diplom roku 1968. Téhož roku je zvolen do čela organizace strany a je tam znovu zvolen i minulého roku v říjnu "možná, že naposled"/řekl mi/; je náhradníkem ÚV.

M e c h a n i s m u s r o z t r ž k y .

Avšak jak vysvětlit tuto roztržku mezi vedením strany a mezi pracujícími? J. Pinkowski mi odpověděl příkladem - příkladem plánu na rok 1969: "Když jsme dostali návrh technického ředitelství, bylo nám jasné, že jej není možné uskutečnit. Plánované obsasy nebyly dostatečné pro investice, jichž bylo třeba, aby závod byl zmodernisován, a aby mohl dosáhnout produkce, která byla po něm žádána. Konflikt trval 3 měsíce. Žádali jsme větší důvěr. Vedení strany ukončilo diskusi tím, že řeklo: "Svolejte konferenci dělnické samosprávy a přijměte plán tak, jak je navržen" Předložili jsme tedy a hájili před dělníky plán, o němž jsme věděli, že je nerealizovatelný".

"Tak jsme se dostali mezi kladivo a kováččinu" dodává I. tajemník. "Nebylo možné odmítnout, protože by nám vyčetli, že ohrožujeme jednotu a disciplínu strany. Přijmout plán znamenalo přijmout zvýšení přesčasových hodin, bez kterých nebylo možné jej splnit". /toto konstatování má dnes svůj význam, protože jedním z hlavních požadavků dělníků v docích je právě zrušení těchto přesčasových hodin./

"Když stranický výbor i vedení závodu prohlásily, že situace je ne-normální, odpovídali nám, že rezervy v produktivitě jsou tak veliké, že je možno splnit plán i bez přesčasových hodin. Dělníci nám vyčetli, že jsme neměli odvahu hovořit otevřeně. Ve skutečnosti jsme intervenovali u vedení strany, vysvětlovali, ale neřekli jsme o tom dělníkům nic, abychom nezvyšovali napětí".

P r v n í p o k u s o / n á p r a v u

Ani při nejostřejších střetnutích nebyl žádný člen strany v Leninových závodech napaden. Ani l okenní tabule rozbita. Stávkující vytvořili bezpečnostní hlídky, které bděly nad závodem. Ostatně v delegacích, které stávkující zvolili, bylo 40% členů strany. A v dílně K2, která sehrála významnou úlohu v tomto haufu, bylo ze sedmi delegátů pět členů strany.

Svářeč Gérard Ossowski mi řekl: "Pracovní podmínky se stále zhoršovaly" a jiný svářeč, Zdzisław Powalka dodal: "I nejnáročnější požadavky zůstávaly bez odpovědi". Od roku 1965 až do 1970 nebyl splněn ani jediný Zdzisław Kamiński, odbor. funkcionář dílny s tím souhlasí: "Nemáme možnost samostatné práce. Byli jsme svázáni, bezmocni proti příkazům".

Všude mi klidně vysvětlovali tytéž požadavky. Všude se žádá zabránění trvalého dialogu a podíl, skutečný podíl na všech rozhodnutích. První kroky k nápravě už poněkud uvolnily napětí.

"Všechny doky dostaly autonomii v Písezi", řekl J. Pinkowski. "Mohou si vybírat své trhy, musí plnit své závazky vůči státu, avšak podle svého uvážení. Nebudeme už mít imperativní plán, ale pětiletý plán p... který už nebude uvádět i nejméně podrobnosti. Omezí se na to, že uvede větší produkce a sumu, která bude muset být odvedena státu. Doky budou

moci zisku použít pro investice anebo tak, jak uznají za vhodné". /pozn: to je velmi rozumné, ovšem právě i k vůli této věci nás v 1968 obsadili/. Dne je hlavní úsilí věnováno tomu, aby byl znovu obnoven dialog.

GARAUDY O POLSKU.

Francouzský marxistický teoretik Roger Garaudy píše ve Francúz Soir k událostem v Polsku: "Každému až musí být zřejmé, že nejde jen o ozyl, ale o zákonitě důsledky sovětského systému. Připravený restalinizační ejezd v SSSR má ideologicky ospravedlnit poslední zločiny, k nimž došlo v Praze, v Polsku a v Leningradě. Máme čekat na další? Nemáme právo mlčet, nesmíme mlčet; musíme hlasitě odmítnout všechno, co vede k restalinizaci".

ÚV PSČS 3. února ?

Několikrát odkládané zasedání ÚV PSČS prý se sejde 3. února. Ve Varšavě se šíří informace, že do té doby chce Koczar a jeho skupina přispět k delšímu vyhocení situace na závodech i v ulicích a přijít potom s plánem uplatnit "břežnové metody" z r. 1958, s nasazením vojska, milice a zatýkáním. Je otázka, jestli to, co bylo "Lámem" v r. 1966 může léčit nemocný systém ještě v r. 1971 ?.

Z " P O U Č E N Í " .

Sovětský svaz nezištně pomáhá odborníky i zkušenostmi. Bez této spolupráce a pomoci by výstavba socialismu v Československu byla neuskutečnitelná. A skutečnost:

"Na každém odd. ministerstva bezpečnosti pracovali sovietské poradcovia. Bolo ich tam okolo 26.....sovietski poradca Alexej Bezčstnov mi pri jednej výmene názorov povedal: "Súdrub Bacílek, z bezpečnosti sa do penzie necháí...." Karol Bacílek v rozhovoru se Smenou č.117 duben 1968

"Sovětskí poradci Lichačev a Makarev, kteří se před tím podíleli na přípravách procesu s Rajkem, vyslovili hned po svém příjezdu do ČSSR otevřeně podiv nad tím, že v KSČ nebyla dosud odhalena imperialistická agentura... Na zavedení tohoto zrádného systému práce vyšetřujících orgánů i na celkové zaměření československé státní bezpečnosti měli značný a inspirující vliv berijovští poradci, jako Lichačev a Makarev, později V. Bojarský a A. Bezčstnov a další. Toto tvrzení je možno podložit mimo jiné tím, že metody které v oné době uplatňovala čal. bezpečnost, byly totožné s metodami používanými Berijem a jeho společníky v Sovětském svazu.....

Dne 11. listopadu/1951/ přijl do Prahy A. Mikojan a měl rozhovor s Klementem Gottwaldem." Tak vypovídá A. Čepička, který byl do celé záležitosti zasvěcen, tlumočil A. Mikojan Kl. Gottwaldovi návrh Stalina, aby Slánský byl neprodleně zatčen....."

Ze zprávy pro prošetření politických procesů v období 1949-1954, ustavené 30.6.1962 a vedené Drah. Koldereem

"Rozhodující význam zahraničně politických faktorů při vzniku a organizaci politických procesů je zřejmý"

Ze zprávy tzv. Pillerovy komise k politickým procesům a "rehabilitacím" v ČSSR v letech 1949-1968. Tato zpráva byla sice vypracována, v lednu 1969 měla být předložena ÚV, ale přestože z ní byla vypuštěna závažná pasáž o sovětských poradcích, nebyla nikdy oficiálně zveřejněna.

Z P O U Č E N Í .

"Na prosincovém zasedání větší část členů ÚV vystoupila s kritikou metod práce a způsobu řízení A. Novotného.... plénum však neodhalilo platformu těch členů ÚV, kteří v diskusi při posuzování situace a delšího postupu strany vycházeli v podstatě z protistranických revizionistických pozic /o. Šik, V. Slavík, F. Vodsoň, J. Smrkovský a j/.

Z protokolu prosincového zasedání ÚV KSČ 1967.

"Vždyť u nás uvědomělost a určitá ideová demokratická tradice byly vždy daleko vyšší než v kterékoliv jiné socialistické zemi. U nás se nemůžeme úspěšně uplatnit přísná historická analogie. Musíme zůstat marxisty, ale dál podle našich schopností marxismus-leninismus tvůrčím způsobem rozvíjet.

Ostatně i SSSR semám došlo již k rozdělení nejvyšší státní a stranické funkce. My jsme význam specifických cest, které Lenin vždy potrhoval, včas nepochopili a proto ztratila též politika naší strany působivost. Vždyť každá kumulace nejvyšší státní a politické funkce vede nutně k jakémusi specifickému kultu osobnosti. Představte si, soudružky a soudruzi, a musíte si to uvědomit, že od 12. sjezdu, to znamená přes 6let, dosud přešlapujeme marně na místě. Před 6ti lety byla ještě dobrá nálada, lid byl ochoten přinést určité oběti. Ale od té doby jsme ani nejmenší zásadní problém neřešili. A proto přišel tento okamžik takřka zákonoděrně, neboť nakonec kvantita našich nedostatků přerostla v nežádoucí kvalitu. Dospěli jsme ke skutečné, hluboké krizi naší strany. A nemůžeme jí řešit podle dobrého svědomí tak, jak s. Novotný navrhuje, novým odkladem, novým přejmenováním ministerstev a různých ústředních úřadů. To by lid přijal velmi negativně. A kdo z vás by se odvážil jít na nějakou velkou schůzi s podobným plánem? Vždyť by tomu lid nerozuměl. Něco tedy musí být, někde ten pes musí být zakopán. Přece ten fakt, myslím, že se s. Vodslon o tom chtěl zmínit, ten fakt, že 4 tajemníci, kteří byli navrhováni s. Novotným, se postavili proti němu, aspoň tak jsme to slyšeli, to je fakt velmi překvapující. Musíme dešifrovat, co znamená anonymní cestrum, které řídí naše osudy. Postavili jsme proti sobě nejen mládež, ale celou naši mršáňnou politicky myslící veřejnost....."

Podstatné vyňatky z projevu Zdenka Fierlingra na zasedání ÚV KSČ 19. prosince 1967.

"Žádal bych opravdu členy předsednictva, aby zde, před nejvyšším stranickým orgánem mezi sjezdy, řekli otevřeně své názory na situaci ve straně a jaké opatření v předsednictvu navrhovali. Že diskutovali o složitých problémech, to nestačí, bez otevřených a konkrétních informací nemohou členové ÚV čelit těm zprávám a dohadům, které dnes ve straně a v celé zemi kolují. Proto nepochopitelně mně pak bylo vysvětlení návštěvy soudruha Brežněva, jakož i označení slovenských soudruhů jako nacionalistů na posledním zasedání, jako pouhou nevhodnou formulaci. Po celou dobu jsem přemýšlel v podstatě dvě otázky, které byly z celé diskuse nejpodstatnější: proč strana ztrácí autoritu a rozhodující vliv na cítění lidí a jejich myšlení a za druhé, proč vláda nevládne. Události v předsednictvu a dnešní, velmi obecná sebekritika s. Novotného pak jenom potvrdily, že jsme se dostali do mezí situace a že ji musíme s plnou odpovědností řešit.... Sama úloha a organizace strany a vedení již dávno neodpovídají novým podmínkám, nepřizpůsobily se jim, proto ani strana není schopna včas zajistit řešení uzrálých problémů ve společnosti, ve které je strana rozhodující a v podstatě monopolní silou politickou, ve které nejsou možné žádné podstatné změny ve společnosti bez rozhodnutí strany, tam stále větší růst různých rozporů ve společnosti je nutně projevem základních nedostatků v samotné funkci v úloze strany. V dnešních podmínkách již není správné a také již není nutné, aby strana detailně řídila, kontrolovala a střežila každý mocenský a řídicí orgán ve společnosti. Daleko důležitější je, aby strana skutečně politicky vedla a aby zásadově a ideologicky sjednotila všechny sociální skupiny ve společnosti, aby zajišťovala překonávání všech nerůstajících sociálních rozporů a stmelovala lidi k realizaci cílů, které odpovídají progresivním zájmům všech pracujících a konec konců progresivním internacionálním zájmům pracujících celého světa....."

Po pasáži s příklady tupé cenzury, která zabavuje uveřejnění nových poznatků v bádání, se zabývá šik příklady potlačování kritiky a říká: Předcházet kritice zastrahováním lze tím, že každá vážnější kritika se označí jako protistranická a protisocialistická činnost, vyvolaná nepřátelekou agenturou a propagandou. Nebo jako revisionistická či liberalistická tendence, vše bez věcných důkazů. Žádnému poctivému komunistovi nejsou tato označení lhostejná a tou jsou právě tyto foray založeny. Potlačovat diskuse a kritiku uvnitř strany je možné i porušováním základních demokratických pravidel a formálními jednáními stranických orgánů. Oslebovat kritiku kadrovými manipulacemi lze tehdy, je-li navrhování kádrů na nejdůležitější funkce soustředěno do jednoho místa nebo v jedné osobě bez podání alternativních návrhů a bez tajných voleb několika kandidátů v ÚV. Potom je možné například v různých orgánech udržet dlouho pracovníky, kteří případně nestačí na výkon funkce, čímž se stávají značně závislí na tom, kdo je ve funkci

udržuje. Detailní řízení a hlídání činnosti všech důležitých mimostranických a mocenských a ideologických orgánů pracovníky stranického aparátu, přestože jsou v nich zastoupeni spolehliví komunisté a mnohdy členové ÚV, znamená rozdělování komunistů, vyjadřování nedůvěry k jedním a nedřezování druhých. Všechny tyto metody ochromily činnost strany. Umlčely nebo aspoň silně oslabily potřebné diskuse a polemiky uvnitř strany. Vedly k rozšíření subjektivismu v rozhodování, vyvolaly nezáměrně obrovské masy členů strany o práci ve straně a způsobily, že převaha stranického působení navenek přešla z členstva strany na profesionální aparát... Formální ujišťování o významu inteligence jsou neúčinná, neexistuje-li výslovné vystupování proti zastaralým náladám, rozvinutým v období cílevědomého pěstování rovnostářství, podceňování teorie, školního vzdělání, duševní práce a trvalého osvětování kulturní fronty... Také rozpor mezi mladou a starší generací dosáhl nebyvalé míry a zveličované, podrážděné a mentorské reagování na oprávněnou nespokojenost a zdravou kritiku mládeže, vyvolává jen její odklon od strany. Zároveň se ovšem rozšiřuje bezzákladový kariérismus, vypočítavost a pochybnosti, desiluse, životní nechuť a bezradnost uvnitř člověka. Narůstá vzájemné odcizení lidí.../pozn. je snad náhodné, že všechno to platí i dnes? Je náhodné, že Gierek slibuje po 14 letech Polákům totéž, co jim sliboval Gomulka už r. 1956? Nejsou živější boj, který vedou šéfové stran v soc. zemích, je boj proti pokroku ve vlastní straně/.

"Potřebujeme jednotu, ale nikoliv mechanickou, mrtvou, při níž se všichni podřizují slepě a bez vnitřního přesvědčení vůli, příkazům a představám nejvyšší autority. To je právě ono stalinické pojmání jednoty, založené na ztotožnění strany s jednou osobou....

Navrhuji tedy jako první akt: Požádat s. Novotného, aby se vzdal funkce I. tajemníka strany a vyzvat ÚV, aby jej této funkce zprestil. Jako druhý akt: zvolit ihned komisi ze soudruhů, kteří mají důvěru většiny, kteří mají velké stranické zkušenosti, kterých si nejvíce vážíme pro jejich otevřené a odvážné vystupování při různých příležitostech, případně vůbec pro jejich dobré charakterové vlastnosti, prokázané v těžkých chvílích a kteří svým jednáním nenapomáhali při posilování osobní moci toho či onoho soudruha ve straně. Prosím, poznamenajte si můj konkrétní návrh, mohu se mylit: soudruha Bilka, Borávku, Erdinovu, Indru, Fierlingra, Kriegla, Krosnaře, Lorince, Machačova, Pillera, Rágo, Sedlákovou, Slavíka, Sarkovského, Špačka, Vodaloně, Volejníka, Mikovou, Navrhoval bych, aby s. Dolanský jako poslední příslušník Gottwaldova vedení, byl zvolen předsedou této komise. Komise by měla okamžitě začít pracovat a připravit návrh kandidátů na funkci prvního tajemníka strany, jakož i na několik nových členů předsednictva strany, podle zvažení, ať už pro výměnu některých soudruhů, či pro rozšíření předsednictva. O návrzích komise by se pak muselo v plénu ÚV tajně hlasovat a to tak, že na stanovená počet funkcí by mělo být vždy více navržených kandidátů a třetí návrh: při těchto volbách pověřit předsednictvo, aby ihned připravilo návrh základních demokratických opatření ve straně a jejichž některých hlavních směrech bychom měli však ještě diskutovat: je třeba konkrétně rozpracovat mechanismus činnosti ÚV, jeho předsednictva, sekretariátu a komisi. Plénum ÚV se musí stát skutečně, nejen formálně nejvyšším orgánem mezi dvěma sjezdy, nemá být nadále shromážděním, které vždy jednomyslně schvaluje návrhy, předložené v jediné variantě předsednictvem. Odpovědnost za jednotlivé resorty činnosti nemají mít nadále jednotlivci, ale komise ÚV. Komise jsou odpovědné předsednictvu a plénu ÚV. Funkce tajemníka ÚV je neslučitelná s nejvyššími státními funkcemi: prezidenta republiky, předsedy NS, člena vlády. Doba výkonu funkce tajemníka je omezena dvěma funkčními obdobími. ÚV může ve vyjimečných případech a při tajném hlasování vyjádřit svůj souhlas s kandidaturou na třetí funkční období. Všechny volby jsou tajné. Pověřit předsednictvo vypracováním akčního, politického a ekonomického programu o práci strany pro nejbližší období, kterým by se zabezpečilo co nejrychlejší řešení všech nakupených a očekávaných problémů. Vypracovat směrnice pro kadrovou politiku, která nesmí hrát roli nástroje, jímž by jedna osoba posilovala či upevňovala svou moc

Podstatný výtah z projevu O. Šika na ÚV KSČ 19.12.1967

"Předsednictvo je de facto nadřazeno ÚV a koncentruje u sebe velikou moc nad stranou i státem. Myslím také, že kumulování a spojování strany a vlády /funkcí/ se příliš neosvědčilo, v nových podmínkách nejde oběma k duhu. Soudruzi chtějí často všichni řídit i to, co je pro ně neřiditelné a co řídit nemohou tak, jak jsem to tady již řekl u příležitosti hodnocení šjedu spisovatelů-.... Nevíme ani, jak početný je aparát strany, nemáme ani možnost dokonce hodnotit jeho práci.... Řada členů ÚV se při zasedání nedostane ke slovu, např. na únorovém zasedání ÚV nás bylo 22, kteří jsme se nedostali vůbec do diskuse. Byla to celá pětina členů, ale přesto jsme usnesení schválili jednomyslně. Není to povážlivá formalnost?..... Často se setkáváme s problémy, jako s božími zjeveními, např. schvalujeme změny a jiná opatření bez náležitých informací a zdůvodnění. Někdy nás překvapují návrhy na rozhodnutí, za něž nemůžeme ani dost dobře zodpovídat. A to nemluvíme o těch kteří z předsednictva a sekretariátu rozhodují sami a o kterých nejsme ani pořádně informováni. Já sám jsem například rád hlasoval pro vyřešení bytového problému do r. 1965 v Praze a do r. 1970 v celé republice, i pro jiné návrhy, které se pak ukázaly nereálné a chybné. My ovšem za takové usnesení neseme odpovědnost a musíme je vysvětlovat veřejnosti..... Bezpečnost mlátí studenty i v jejich ubykacích až do zmrzačení a pak teprve začne fungovat světlo a otop, pro které vlastně demonstrace vznikla.... Soudruzi, prosím vás, co si vlastně myslíte a zač nás máte? Proč musíme být informováni odjinud a ne od předsednictva o rozporech, které jsou v předsednictvu? Psaly o tom zahraniční noviny, psaly monitory jenom my se o tom nedovíme pravdu. Četl jsem v novinách, že ústřední výbor pozval s. Brežněva, druhý den pak zase, že předsednictvo. Já jsem členem ÚV, ale nic o tom nevím".

Podstatný výtah z projevu F. Vodsloně na zasedání ÚV 19.12.1967.

V. Slavík v poznámce reaguje na vystoupení J. Lenárta, který kritizoval šika, že jeho návrhy jdou za rámec stanov a že jsou nevědecké. Slavík říká, že není dobré, když z předsednictva hned na začátku diskuse je dávané takové hodnocení. Ve svém vystoupení pak říká: "Slyšel jsem na stranickém aktivu v Uherském Hradišti, že studenti ukázali jednu z cest, jak bojovat proti nešvarům a neodpovědnosti s s tímto varováním na adresu byrokratů a neodpovědných pracovníků plně souhlasím. Problém rozbujele neodpovědnosti, skutečnost, že to pak jedině nebo většinou odnesli ti malí, to je to, co pobuřuje dělníky a proto také studenti, když vystupovali proti šlendriánům, jejichž nositelé se táhli třeba i socialisticky, měli sympatie dělníků. Ale co nás zarazí je fakt, že někteří odpovědní pracovníci ztotožňují demonstraci s výtržnictvím, sčkoli v ústavě je zapsáno právo na svobodu peacefulních průvodů s manifestací, např. v zájmu svého tvůrčího úsilí, což studenti, tato naše mládež, udělali.... Je nutné vycházet z toho, že se nevládne ani v budově u Vltavy, ani na Strakovec, ani na Hradě, ale že se vládne v zemi, že odtud, především od dělnické třídy, od lidu pochází moc a že by se mělo vládnout tak, aby občan měl pocit, že si vládne téměř sám. Ve stanovách se říká, že ÚV, tedy plenum, zastupuje stranu ve styku s jinými stranami. Ale skutečnost více mluví o tom, že plenum ÚV se v tomto směru dovídá věci dodatečně, registruje je, místo aby formovalo a vytyčovalo svou politiku... Protokoly také úplně patří do rukou ústřední kontrolní a revizní komise. Jak je nelehavá tato praxe ukazuje skutečnost, že např. z protokolu posledního pléna naprosto chybí vystoupení soudruha Novotného. Je nutné udělat přídrž z těmto praktikám. /pozn.: šlo o projev, napadající KSS, slovenské soudruhy a hlavně s. Dubčeka; tento projev byl bezprostředním impulsem k prudké reakci proti Novotnému, jež skončila jeho zbavením funkce 1. tajemníka v lednu 1968. Avšak čarování s protokoly plán ÚV probíhá nyní nerušeně dál; na listopadovém plénu vystoupil sice s. Oldřich Švestka, ale do protokolu pak dal něco jiného - šlo konkrétně o stanovisko předsednictva ÚV z okupační noci 21. srpna - a tento dodatečně do protokolu vložený text pak cituje ve své Tribuně na důkaz, že veřejně řekl své stanovisko a že s ním nikdo nepolemizoval. Polemizovat nikdo nemohl, protože nikdo stanovisko neznal. Musíte prostě počítat s tím, že tito komunisté jsou skutečně lidé zvláštního ražení/.... Soudruh Novotný si přivejel podle mého poznání

příliš velkou moc a předsednictvo dopustilo. Jednal často na základě neprosto zaujatých jednostranných informací. Nebojím se říci, že nyní je nutné zbsvit určitého mýtu funkci prvního tajemníka. Vždyť by to měl být jeden výkonný určitý funkcionář kolektivního vedení strany".

Podstatný výtah z vystoupení V. Slavíka na ÚV KSČ 20.12.1967.

Josef Sarkovský na prosincovém ÚV podpořil rozdělení funkcí s A. Novotného a žádal, aby návrh vypracovala komise nebo předsednictvo, rozšířené nejméně o dalších 6 členů ÚV, protože pochyboval, že by předsednictvo v současné složení bylo dostatečnou kvalifikací a bylo objektivní.

Z "P. OUC B N f":

Alexander Dubček ani v dalším vývoji nepomohl straně při překonávání těžké situace, ani sebekriticky nepřehodnotil svá provinění proti zájmům strany a jejím internacionálním závazkům. Za své protistranické postoje a frakční činnost, které se neslučovaly se stanovami strany, byl v červnu 1970 vyloučen z řad KSČ".

Ze skutečnosti:

ÚV KSČ konstatuje, že soudruh Dubček je iniciativní, obětavý a čestný komunista, přesvědčený internacionalista. V celém svém politickém životě bylo jeho hlavním zájmem směřovat k službě komunistické straně Československa a svému lidu.

Jeho lidské vlastnosti se staly významným faktorem polednového vývoje. Na jeho probojování si získal významné zásluhy a důtu v širokých vrstvách občanů naší země.

ÚV KSČ vzal v úvahu i nedostatky v práci soudruha Dubčeka při realizaci přijatých rozhodnutí, ale současně iniciativní, čestný, neosební přístup k potřebnému řešení kádrových otázek ve vedení strany. ÚV KSČ oceňuje jeho doavadní práci ve straně a vyjadřuje své přesvědčení, že i nadále věnuje všechny síly k tomu, aby pomohl straně řešit současné složité úkoly."

Unesení ÚV KSČ 17. dubna 1969.

".. a stojím plně za Dubčekovou koncepcí, bol som pri jej tvorbe, ja ho budem plne podporovat, alebo s nim budem stat, alebo odidem!"

Gustav Husák na mimořádném sjezdu KSS v Bratislavě/vyšlo i jako brožúra ve vydavatelstvu politické literatury/ 26.-28.8.1968.

Všela slova uznání věnoval Dubčekovi i Ludvík Svoboda, který při jeho odchodu z funkce promluvil v televizi a znovu i sám Husák. K jeho vyloučení se vyjádřily záporně ve svých prohlášeních KS Británie, Francie, Itálie, Španělska, Švýcarska, Belgie a další.

Je příznačné, že Poučení mohlo být přijato a publikováno až dva a půl roku po okupaci ČSSR armádami pěti zemí a poté, co bylo předem zajištěno, že si lidé nebudou moci půjčit noviny z let 1968, 1969. V knihovnách je tento zákaz velmi přísný; i studenti, kteří potřebují tisk z té doby ke svým pracím, musí mít zvláštní povolení, musí sedět např. v univerzitní knihovně v první řadě čítárny, jsou hlídáni a nesmí se dívat na jiné stránky, než měli v povolení uvedeny.

Hlavní poučení z "Poučení" spočívá v tom, že se musí zabránit ladem k přístupu k informacím, aby si nemohli učinit svůj samostatný soud. Tak vzniká pozoruhodná situace, kdy straničtí aktivisté vystupují v rozhlase a TV a se souhlasem sdělují ostatním, kteří to přece zažili, jak se z "Poučení" dověděli, co se vlastně u nás dělo. Chudáci: kdyby nevyšla sovětská Bílá kniha a nyní tento pamflet, museli by dosud tápat, nevěděli by o č šlo, co se stalo, jak to bylo. Žili by možná dál ve falešné představě, že Dubčeka, Černíka, Sarkovského a Kriegla sovětská bezpečnost odvlékla z republiky, zatímco teď je jisté - podle Poučení - že uvedení se "připojili k delegaci, která vedena Svobodou, přiletěla do Moskvy. Možná také, že by pořád ještě věřili slova presidenta, který po schůzce v Čierné na Tisou řekl: "Setkali jsme se s plným porozuměním a pochopením vedoucích představitelů Sovětského svazu, kteří nás ubezpečili o své podpoře při uskutečňování našeho socialistického programu, vyjádřeného v Akčním programu naší strany a ve vyhlášení vlády Národní fronty".

Pokud budú ti, ktorí teĎ na svházich diskutujú o Poučení, žádat prístup ke skutočným pramenám, dovŕdí sa zaujímavé očci: třeba to, že Otu Sika navrhli za člena predsedníctva ÚV KSČ na dubnovom pásmam zasedaní r. 1968 sám Vilém Nový. Anebo si třeba přečtou diskusní příspěvek Gustáva Husáka na městské konferenci KSS v Bratislavě 4.-5.7.1968, v němž říká: "...v roku 1951... istí ľudia zastávali miesta na istých úsekoch v stranických a spoločenských organizáciách v roce 1960 tí istí ľudia zastávali tie isté miesta ďalej. V roku 1963 ich zastávali opäť. V roku 1968 v januári ich zastávali ďalej. Aj dnes ich zastávajú. Teda máme takých zázračných ľudí, že na niektorých miestach s stranických, politických organizáciách prejdú všetkými formami a sú teda najvernejší Gottwaldovi, Novornému, Širokému, Secíkovi, Dubčekovi a budú najvernejší, ja neviem ktorému pánu bohu ešte". /pozn.: dnes už to asi Gustav Husák ví, vzal si je sám do služieb/.

V "Poučení" sa praví: "Pravicová časť vedení KSČ nejen trpěla, ale i generální útoky proti stranickému aparátu..." a jak se zdá podněcovala

tyto možnosti dokázal dobře využít i Gustáv Husák. Na krajské konferenci v Báňské Bystrici 15.7.1968 tvrdil velmi resolutně něco, co teĎ nechce ani názakem pripustit. "Budeme si muset na to zvknuť, že uniformita názorov už u nás nebude, že ani najvyšší tajemník, ani strední tajemník, ani nižší tajemník alebo netajemník, nebude moci jednoducho nakomandovať svoj názor a vydávať ho za monolitná žulová jednotu v tých alebo iných názoroch".

Z pramenů by se také zjistilo, že na mítinky mládeže nechodil jen Procházka, Smrkovský nebo Goldstücker, ale i Bilak/13.III.1968/se studenty v Bratislavě/ a zvláště hojně i Husák, např. 19.III.1968 v bratislavském PKO kam přišli někteří mladí lidé se zhanobenými portréty presidenta republiky. Husák tuto věc hájil v odpovědi na mítinku mládeže v Prámyslovém paláci v Praze: "...je pravda, že portréty jsou hanobeny. Myslím, že je to paradox mezi ústavou a skutečností, ale důvod je ten, že v čele státu zůstává ještě člověk, kterého již většina obyvatelstva nechce". /pozn.: copak by říkal dnes na hanobení portrétů lidí, o které většina národ nestojí?/. V Bratislavě v PKO se Husák sám vyjádřil i k státnímu znaku: "Vábec se mi nelíbí. Slovenská časť mi tam pripadá jako šivaňská pečeně pod Kriváňom"/pozn.: Ale znak, který se mu před více než dvěma léty nelíbil, zůstává stejný, žádnou jeho změnu nenevrhl/.

Aby bylo jasno, nepolemizujeme s tehdejšími názory dr Husáka. Uvedli jsme je proto, že s nimi polemizuje sám ve svých dnešních projevech a v textu, který s velkým smyslem pro humor nazval "POUČENÍM".

Stejně zajímavé by ovšem bylo citovat dr Štrougala - např. jeho rozhovor v rozhlasu 15.3.1968 - nebo celé polednové Rudé právo, jemuž šéfoval za výdatné pomoci nynějšího tajemníka Fojtíka Oldřich Švestka, publicista s jádrem nejzdravějším. Je především jen hrabou urážkou, když se tvrdí, že marxisté-leninisté neměli kde publikovat své názory. V Rudém právu také byla publikována za Oldřich Švestky zpráva, která vyvrací dodatečně tvrzení, že pomoc armád byla nutná, jinak by kontrarevoluce zvítězila: K 1.červenci 1968 měla KSČ 1.687.556 členů; ze předcházejících 6 měsíců jí přibýlo 18.000 nových členů. Téměř 70% z nich bylo ve věku do 31 let. Útvar svedobných informací, plánu a řízení při ÚV KSČ/vedoucí Jan Kašpar/ učinil průzkum mezi delegáty červencových okresních konferencí strany, při kterém vyzpovídal přes 40.000 komunistů o jejich názorech na dění ve straně i mimo ni. Převážná většina se vyjádřila, že strana má dost sil, aby uskutečnila velká předsevzetí, která se vytýčila s tímto názorem souhlasilo bez výhrad 52% dotázaných, 25% souhlasilo s jistými pochybnostmi, nedůvěru projevilo necelé 13 tázaných. Další otázky se týkaly názoru respedentů na stupeň nebezpečí ze strany sil nepřátelských socialismu a ze strany konzervativních sil. Obě dvě hodnocení byla v podstatě stejná: nebylo převládajícího názoru".

Ještě po srpni 1968 ani Husák netušil, že při okupaci šlo o nutnou bratrskou pomoc: "Třeba povědět, že vedící orgány naší strany a nášho státu nežiádaly o tento vstup, nepozvaly ich vojská na naše územie. Prišlo k tragickému nedorozumeniu, tragickému nepochopeniu".

"Dostali sme se bez našej viny do položenia, že územie čes. štátu obsadily armády pevných sprátelených štátov. Nemusím tu rozvádzať, ako na to reagovala naša strana, naše obyvateľstvo". /z jeho projevu na mimořádnom sjezdu KSS 1968/.

Je pravda, že "Poučení" schválilo ÚV KSČ jednomyslné. Ale čo to samé ÚV už neschválilo? odsouzení spisovateľů, omlúčnění spisovateľů, Dubčeka za prvého tajemníka i jeho vylúčnění ze strany, akční program i jeho zatrečení, odpověď na dopis do Varšavy i "Poučení" a nejméně deset dalších protismyslností. Je to politický orgán s velkou autoritou!!!

Le Monde 6.1.1971 přetiskuje ze Speiglu seznam signatářů zvacího dopisu ze srpna 1968. Tento dopis se 40 podpisů předložil na zasedání prosincového pléna ÚV KSČ - sníž před tím na to upozornil Husáka - Vasil Biřak. List uvádí 24 z celkového počtu 40 podpisů, při čemž zbylých 16 bylo příloženě dodatečně, až po příchodu cizích vojsk. Mezi původními jsou:

J. Piller, D. Kolder, O. Švestka, V. Biřak, A. Kapek, A. Indra, V. David, K. Mestek, J. Pojhar, B. Laštovička, O. Rytíř, M. Mamula, P. Auersperg, J. Havelka, F. Havlíček, J. Němec, R. Horčic, M. Sulek, K. Hoffmann, O. Pavlovský, V. Šalgovič, B. Chnoupek, V. Nový, J. Erbek. Jsou to přesně ti, jejichž jména v oněch pohnutých dnech psali lidé na zdi domů a na asfalt ulic; Sám seznam ukazuje, že se pekli v Praze, i když jsou v něm i jedno slovenské a jedno ruské jméno - Biřak i Šalgovič působili v hlavním městě.

Odpoledne 20. srpna, jen pár hodin před tím, než "spojenecká" vojska překročila hranice, položil před svědky Alois Indra naléhavou otázku Miloši Jakešovi: "Co bys dělal, když by přišli Rusi?" Jakeš: "No sloužil bych dál jako teď". Jeho podpis je mezi dalšími leti.

Vasil Biřak na zasedání ÚV KSČ 31. srpna 1968: "Prohlešuji na svou čest, že jsem se nedopustil ničeho, co by bylo v rozporu se ctí komunisty a občana ČSSR".

Pro různé lidi má ovšem pojem čest různý obsah a někteří si pod tímto pojmem nedovedou představit vůbec nic.

Vasil Biřak na stejném zasedání ÚV také řekl: "Jestliže jste přesvědčeni, že jsem se dopustil viny, rozhodněte o mém dalším členství v předsednictvu ÚV". Vasil Biřak si toto gesto mohl dovolit, protože současně znal 15 bodů tzv. moskevského protokolu; v 7 z nich se představitelé KSČ zavázali, že nedopustí odstranění z funkcí nebo dokonce represálií proti těm činitelům a pracovníkům strany, "kteří bojovali za přátelské vztahy k SSSR".

Na aktivu západoslovenského aktivu KSS 18.7.1969 Vasil Biřak vyprávěl, jak se pokoušel při jednání o prohlášení předsednictva v noci, kdy byla naše republika obsazována, přimět Dubčeka, aby tento akt zval "nejako prikryl". "Stále oznamovali, že už sí tu, už prekračujú, a že asi keď budú v Prahe, že

/Dubček/ povie, tak kameráti, robili sme to zle a teraz nesmieme dezorientovat túto stranu a musíme k tomu zaujať stanovisko a rokovať..... naivne som ešte myslel; však keď to pretiahneme, nejako tá diskusia okolo toho - dnes sa priznám, tedy som nemohol - že keď protiahnem tú diskusiu, keď sí už na letisku, tak pridú až pred ÚV a už potom nebude času prijímať nič podobného".

Biřak měl pravdu, sovětské tanky přišly skutečně nejdřív obsadit ÚV KSČ, nikoliv KAN, K231, ale sídlo strany, přišli jen o pár chvil později než Vasil Biřak kalkuloval a tak se celý svět měl dovědět, jak se věci skutečně sběhly a žádné "Poučení" to už nevyvrátí.

2 " P O U Č E N Í "

PO vstupu sovětských vojsk A. Dubček, O. Černík, J. Srpkovský, F. Kriegl, J. Špaček, V. Mlynář, Š. Sádovský, Č. Císař, V. Slavík prohlásili svou zpronevěru na zájmech strany, čes. lidu a mezinárodního komunismu a učinili další hazardérský krok. V noci z 20. na 21. srpna 1968 prosadili přes zásadní odpor a nesouhlas marxisticko-leninské části ve vedení strany netřídni, protinacionalistické prohlášení předsednictva ÚV KSČ, jehož zveřejnění mělo katastrofální následky

Ohledě na to, že se následek vydává za příčinu - neboť prohlášení by neexistovalo, kdyby k nám nevikla vojska a navíc se v tomto dokumentu ozval hlas

nepotčeného suverenního lidu - nyníjší "zdravá jádra" proklamovala tehdy cosi jiného?

"Cítili jsme každý na své kůži to trapné, i když samozřejmě v menším rozsahu", říká Jan Piller na zasedání ÚV 31.8.1968, "že jsme byli drženi několik hodin pod dohledem vojáka se zbraní v ruce a že po několika hodinovém čekání nás samozřejmě pustili k našim soudruhům, ale vyvedli nás z budovy ven...".
"Byl jsem na plenární zasedání krajského výboru strany a radili jsme se a přijímali stanoviska k dané situaci. Podporovali jsme samozřejmě stanovisko předsednictva ÚV KSČ a rozváděli jsme svoje vlastní myšlenky a návrhy na obsazení naší země vojsky Varšavské smlouvy". Piller pak líčí, jak se asi s dalšími 50 členy ÚV sešel na schůzi v hotelu Praha /ještě před 14. sjezdem s před kooptací některých jeho členů - pozn./ a jak se domnívali, že je nutné zaujmouti stanovisko: "Byla vytvořena skupina soudruhů, kteří resoluci připravili a proto nemám tuto resoluci v ruce - náhodou se ztratila, nebo prostě nejsem schopen dostat ji do rukou - tak chci říci aspoň to, žež tam byla jednomyslná podpora stanoviska předsednictva ÚV, které bylo přijato v noci a že tam bylo jednoznačné přihlášení se k polednovému vývoji...."

Když mluví Gustáv Husák na mimořádném sjezdu KSS o pozvání vojsk, řekl, a není důvodu mu nevěřit: "Keď sme o tejto otázke hovorili, či v Bratislave, či v Prahe alebo v Moskve s našimi vedúcimi súdruhmi, každý z členov vedenia KSČ i KSS sa bez vynímky čestným slovom zaručoval, že takýto krok neurobil a že o ňom nevedel."

Původně je tady nepozval nikdo. Po dvou a půl letech přečetl Vasil Bilak 24 jmen od ideologů KSČ Fr. Havlíčka a Pavla AUERSBERGA až po pátera Plojharu. Tady sovětským strážcům marx-leninské čistoty široká škála této fronty nevedla. Bylo oznámeno, že dalších 16 své podpisy připojilo.

Ale když se dokument nazvaný "Poučení", dostal o několik dní později do rukou zbylým členům strany a v lednu i normálním členům a čtenářům, rozrostlo se těchto 40 už na tisíce. A kolikpak jich bude zítra, bude-li zítřek takový, jak si ho představují Bilakovi, Plojharové a Vilémové Noví?

Ríkali se v "Poučení", že tisíce komunistů, mezi nimiž byli i členové ÚV KSS, ÚV KSS i vlády a poslanci NS a SNR se obrátilo na vedení bratrských stran i na vlády našich spojenců s prosbou, aby poskytl Čes. lidu internacionální pomoc při obraně socialismu", nesvědčí to nijak o odvaze těchto činitelů. O je ich odvaze ani dnes nesvědčí i to, že i nyní zdávají ve stínů anonymity a skrývají se n neurčitém zástupu "tisíců komunistů", ani dnes nejsou ještě ochotní - až je snad k tomu SSSR donutí, protože to potřebuje pro své ospravedlnění na nadcházejícím sjezdu - vystoupit před veřejností věcně a konkrétně, ač jmmmm z hlediska elementárních norem politické a morální odpovědnosti je to jejich povinností. Vysocí státní a straníční činitelé se tady skrývají do mlhavého houfu, ačkoliv jejich kompetence je určena základními zákony našeho státu, a k jejich bezpodmínečnému respektování jsou vázáni těmito funkcemi, které jim byly svěřeny. Žádost těchto vysokých činitelů nemá však žádnou vyšší ani lepší legitimaci, která by dodala "vstupu vojsk" právní základ a důvod. A činu takového dosahu - i když by šlo o "pozvání" vojsk třeba spojeneckých států - nestačí podle našich zákonů rozhodnutí nahodilé "skupiny činitelů". Ani ústava našeho socialistického státu s tak neurčitým útverem nepočítá a nemůže mu proto žádné kompetence svěřovat. Žádná sofistika nemůže proto zastřít to, že tyto vysocí činitelé si museli být plně vědomi toho, že svým činem se postavili proti základnímu zákonu našeho socialistického státu/a obdobně i proti stanovám strany/, a tedy proti nejvyšší povinnosti, kterou jako představitelé strany a státu přejali. Jaký může mít tento strašný fakt důsledky pro právní vědomí společnosti, pro autoritu práva a soudů! Který rozsudek vynesený v politických procesech může mít třeba jen zdání oprávněnosti, když taková protiústavní činnost a tak do nebe volající zneužití svěřených státních a stranických funkcí se národu předkládá jako nejvyšší prozíravost, věrnost a ~~prazádná~~ uvědomělost...!!

Čili plnou možnost dát svému kroku zákonnou formu. Mohli ve vládě, v NS, v SNR i v KSS prosazovat svůj názor. Místo toho jednali za zády těchto orgánů, ve skrytu, nelegálně, neloyálně k vedení státu a strany. To se zdá-

vodňuje tehdejší tzv. "terorem pravice", ačkoliv nikdy v té době, ani v nejvypjatějších situacích, neobjevil ani náznak těch drastických postupů, jak je známe třeba z říjnových a prosincových událostí v Polsku roku 1956 a 1970. Na jiném místě říkáme, že šefredaktorem ústředního orgánu byl tehdy Oldřich Švestka, hlavním redaktorem Života strany Valenta. Bylo tedy i kde se veřejně ozvat. Proto je tento "teror" jen zástupným jménem pro zbabělost. To ovšem není celé vysvětlení. I kdyby měli odvahu velikou, museli by kapitulovat před odlišnou válou většiny. Právě jejich neschopnost přijmout tyto důsledky, odhaluje jejich ~~základní~~ nedemokratické ledví, dokazuje, že od nich nemohou ani nejmírnější demokraté čekat nic, žádnou iniciativu, která by vytvářela třeba i skromné předpoklady skutečné demokracie.

Lidé, kteří se vzpírají základním zákonům, když se jim stanou nepohodlné, a kteří se utíkají pro pomoc jinam, když doma ztrácejí oporu, nemají ani morální a ni politickou legitimaci k reprezentaci naší společnosti. Ať už budou další cesty konsolidace jakékoli, tato zkušenost a tato pravda zůstanou připomínkou a výzvou: čas je nezahojí, ani je nepřekryje událostmi, pokud v našich národech zůstane třeba jen stopa důstojnosti a sebevědomí!!

Prohlášení KS F r a n c i e k "Poučení". Humanité 18.1.1971

Stanovisko francouzské komunistické strany je dobře známé. Naše strana se vyslovila proti vojenské intervenci v ČSSR. Vždycky předpokládala politické řešení krize. Když zdůrazňovala nezbytnost čelit protisocialistické aktivitě, byla přesvědčena, že to přísluší komunistické straně a československé dělnické třídě a že v zemi jsou k tomu dostatečné síly. Nic nevede naši stranu ke změně jejího stanoviska.

Kromě toho tento dokument /"Poučení"-pozn./ uvádí do koncepce národní suverenity socialistických států prvky, které nepatří k principům mezinárodního komunistického hnutí, tak jak byly společně definovány mezinárodní konferencí komunistických a dělnických stran v roce 1969.

Deklarace přijatá moskevskou konferencí o vztazích mezi socialistickými státy jasně říká, že "je nezbytně přísně respektovat principy proletářského internacionalismu, vzájemné pomoci a podpory, rovnoprávnosti a nevmešování do vnitřních věcí". Tyto principy jsou stejně platné pro vztahy mezi komunistickými stranami. těchto

Naše strana se rozhodně drží textu a ducha principů

K "Poučení" zaujely negativní stanovisko i další strany: jugoslevská, britská, italská atd. Unita např. k této věci zveřejnila dva materiály a Natta v Rinascitě píše, že principy "Poučení" nemají nic společného se socialismem, který má na mysli IKS.

Spočtete si, kolikrát se v "Poučení", ale i v projevech a jiných dokumentech poslední doby objevuje slovo internacionální. "Internacionální" nás však zajímá jen tehdy, když se to rovná "sovětský". Stanoviska KSI a KSF nepřiklad nesmí náš čtenář znát. Humanité a Unita, které je přinesly, byly u nás staženy z prodeje. Zato RP přineslo v pondělí 25. ledna 1971 velký titulok: Velký zájem o Poučení v celém světě. Z celého světa se pak citují: Pravda, Izvestija, Sovětskaja Rossija, Krasnaja zvezda. A šmitec !!!

Proč socialistická demokracie?

Z článku P. Ingras v Unitě 23.12.1970.

PSDS pravděpodobně platila v Gdaňsku nejen za omyly nedávných dnů, nedávných opatření nediskutovaných s masami, ale i za skutečnosti vzdálenější: úpadek organizací dělnické demokracie, které se snažil zavést poslký říjen 1956, roztržku se skupinami inteligence, autoritářské potlačení dechu celého státního života. Skutečností, jež jsou o to vážnější v zemi, kde by dělnická strana měla denně počítat se silným katolickým hnutím, hluboce zakofeněným a organizovaným, se silnými kulturními tradicemi. Na druhé straně v zemi, které mají tak složitou historii a kladou si nyní cíle výrobní i sociální tak nesnadné, že spojení avantgardy se širokými masami nemůže vyčerpat jen v přímém vztahu strany k základně, ale musí být založeno na širší dialektice vztahů mezi stranou a různými hnutími a

a organizacemi, které tvoří členitost dělnické třídy a širokých mas.

Uveďme příklad odborů: Když se odbory omezí na to, "být jen pásmem převodovou pákou" hospodářských a politických direktiv strany, vznikne určité prázdno. Chybí činitel, který by interpretoval a umožňoval slyšet bezprostřední, konkrétní požadavky dělnické třídy /někdy třeba jen její určité kategorie/, který, pravda, musí být zařazený do širší historické perspektivy, ale nesmí být ignorován nebo přeskokován. Počítat s takovým typem odborů bude znamenat obtížnější řízení, ale strana a socialistický stát mají pak k dispozici opěrný bod, který nejen vyloučí omyly a tragické násilnosti, ale bude už představovat první článek uvědomění a jednocení na úrovni základny. Organizace socialistické moci, která se uplatňuje v "totalisující" vládě strany, silně centralisované ve špičce a chudé v demokratickém životě, se nám zdá opravdu neadekvátní vzhledem k novým úkolům, které stojí před socialistickými zeměmi. Taková organizace je pak slabá, vystavená dramatickým krizím a každá změna nebo obnova pro ni znamená trýznivé drama.